

Koulutusta muokkaavat trendit 2016 kokoaa kansainvälistä näyttöä tarjotakseen päättäjille, tutkijoille, koulutusalan johtajille ja opettajille vankan, yleistajuisen työvälineen strategisen ajattelun avuksi ja virittämään ajatuksia koulutusta koskevista haasteista – koskivat ne sitten kouluja, yliopistoja tai aikuiskoulutusohjelmia.

TIIVISTELMÄ

Voisiko koulutuksella vaikuttaa OECD-maissa yhä yleistyvään ylipainoisuuteen? Entä miten kaupungistuminen vaikuttaa kouluihin, perheisiin ja yhteisöllisyyteen? Muuttaako uusi teknologia todella lastemme tapaa ajatella ja oppia?

Koulutusta muokkaavat trendit -kirja tarkastelee merkittävimpiä koulutuksen tulevaisuuteen vaikuttavia kehityssuuntia ja haasteita, joita päättäjät ja koulutuksen tarjoajat tulevaisuudessa kohtaavat. Teos ei kuitenkaan tarjoa lopullisia vastauksia haasteisiin. Se ei ole analyttinen raportti eikä tilastollinen julkaisu, eikä etenkään virallinen kannanotto OECD:n suosituksiin esitelyjen trendien suhteen. Sen sijaan se kutsuu pohtimaan koulutukseen vaikuttavia suuntauksia ja toisaalta sitä, miten koulutuksella voi vaikuttaa näihin suuntauksiin.

Vaikka esitellyt ilmiöt ovat voimakkaita, tässä kirjassa esiin nostetut kysymykset on tarkoitettu kuvainnollisiksi ja viitteellisiksi. Kaikki koulutuksen tasot varhaiskasvatuksesta kolmannen asteen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen on huomioitu. Toivomme, että lukijamme miettivät vielä pidemmälle ja tuovat keskusteluun esimerkkejä omista maistaan tai lähialueiltaan.

Olemme halunneet kirjoittaa kirjan helposti lähestyttäväksi, monenlaisia lukijoita ajatellen. Se on ajankohtainen kaikille koulutusalan toimijoille, mukaan lukien (1) päättäjät, virkahenkilöt, neuvonantajat, tutkijat ja analyttikot; (2) kasvatus- ja koulutuslaitosten johtajat ja muut sidosryhmät; (3) opettajankouluttajat ja (4) opettajat, vanhemmat ja opiskelijat itse.

Mitä julkaisu sisältää?

Esittelemme ensin kokonaiskuvan maailmanlaajuisista haasteista, minkä jälkeen suuntaamme katseen maiden ja kaupunkien tasolle ja sitten mikrotasolle: perheisiin ja lapsiin. Vaikka uusi teknologia vaikuttaa ja on vaikutuksen alaisena kaikilla näillä tasoilla, sen merkitystä tarkastellaan viimeisenä, omassa, erillisessä kappaleessaan.

Globalisaatio

Ensimmäinen luku tarkastelee globalisaatiota. Nopeasti muuttuva teknologia ja alenevat kuljetuskustannukset ovat helpottaneet ihmisten liikkumista maiden ja maanosien välillä, mikä on lisännyt OECD-maiden etnistä, kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Ilmiön pysyvyys on vaatinut poliittista asenteenmuutosta, mikä näkyy esimerkiksi kaksoiskansalaisuuden sallivien maiden suuremmassa määrässä. Taloudellisesti globalisaatio näkyy kansainvälisen kaupan kiihtymisenä, ulkomaan suorien sijoitusten lisääntymisenä ja finanssialan yhdentymisenä, mukaan lukien monikansallisten yhtiöiden levittäytymisessä maailmanlaajuisille markkinoille. Myös ilmastonmuutoksen kaltaiset haasteet ovat globaaleja.

Suomennoksesta ja sen yhdenmukaisuudesta alkuperäistekstin kanssa vastaa tekstin suomentaja. Kaikissa epäselvyyksissä alkuperäistekstin ja käännöksen välillä on aina nojattava alkuperäiskieliseen tulkintaan.

Kaikkien trendien uskotaan jatkuvan lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Maailmanlaajuisina haasteina ne eivät pysähdy valtioiden rajoille eivätkä yksittäiset hallitukset tai toimijat pysty niitä ratkaisemaan. Epätasa-arvo maiden ja kansalaisten välillä kasvaa, vaikka yleinen varallisuus lisääntyy. Onkin selvää, että työtä riittää, jotta globalisaatio tulevaisuudessa hyödyttäisi kaikkia. Tämä vaatii uudenlaista lähestymistapaa talouspolitiikkaan, mutta myös yhtenäisyyden entistä voimakkaampaa painotusta. Ongelmat, jotka vaativat koordinoituja toimia ja yhteistoiminnallisia malleja, edellyttävät sitoutumista maailmanlaajuisiin toimielimiin ja monenväliseen yhteistyöhön.

Kansallisvaltion tulevaisuus

Edellä kuvatut maailmanlaajuiset haasteet ja vaatimukset ovat herättäneet kysymyksen perinteisen kansallisvaltion tulevaisuudesta. Toinen luku paneutuu kansallisvaltion yhä keskeiseen rooliin kansalaistensa hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaajana. Kysymys julkisen kulutuksen tasapainottamisesta taloudellisesti vaikeina aikoina on yksi suurimmista haasteista OECD-maissa, kuten lähes koko maailmassa. Miten ihmisten pidentynyt elinikä ja siihen liittyvät, kasvavat terveyst- ja tukimenot vaikuttavat muiden alojen, kuten koulutuksen ja puolustuksen rahoitukseen? Viime vuosina OECD-maissa yleistynyt asevarustelumenojen leikkaaminen on lisännyt kiinnostusta uusiin tapoihin ylläpitää ja parantaa kansallista turvallisuutta. Tällaisia tapoja ovat esimerkiksi talous- ja kauppasopimukset, alueellinen yhteistyö ja panostus kyberturvallisuuteen.

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamisen lisäksi on valtion tehtävä kehittää kansallisen työvoiman tuottavuutta ja varmistaa, että maan osaamistarpeet tyydytetään. Siirtymä kohti sukupuolten tasa-arvoa työmarkkinoilla on yksi kuluneiden viidenkymmenen vuoden suurimmista yhteiskunnallisista muutoksista. Viime vuosina naisten suurempi osuus työvoimasta on yhdistetty lisääntyneeseen syntyvyyteen, kun vanhempien ei enää tarvitse valita perheen ja uran välillä. Kaikki haasteet eivät kuitenkaan ole kadonneet: perhe- ja työelämän yhdistämisessä on edelleen kitkaa, naiset ovat aliedustettuina johtotehtävissä, yrittäjinä ja politiikassa, ja sukupuolten väliset palkkaerot istuvat tiukassa.

Ovatko kaupungit uusia maita?

Kolmas luku tarkastelee megakaupungin nousua. Laajat kaupungistuneet alueet, kuten México City, ovat kasvattaneet väkilukunsa yli 20 miljoonaan, mikä on enemmän kuin monien maiden, kuten Tanskan tai Alankomaan koko väestö. On esitetty, että kaupungeista on tullut merkittävimpiä hallinnon yksiköitä, sillä ne ovat tarpeeksi pieniä voidakseen reagoida ongelmiin ketterästi, mutta tarpeeksi suuria ollakseen taloudellisesti ja poliittisesti merkittäviä voimankäyttäjiä. Kaupunkielämän erityisyyden puolesta puhuu, että kaksi eri maissa sijaitsevaa suurkaupunkia, kuten New York City ja Shanghai, muistuttavat enemmän toisiaan kuin omien maiden maaseutupaikkakuntia.

Urbaanien ympäristöjen ristiriita on siinä, että ne tuottavuuskeskittyminä yhtäältä tarjoavat paljon työpaikkoja, mutta toisaalta kaupunkeihin keskittyvät myös köyhyys ja työelämästä syrjäytyminen. Kaupunkien kohentuneeseen elettävyyteen vaikuttavat katujen turvallisuus, parempi infrastruktuuri ja lyhyemmät matka-ajat. Esimerkiksi julkisen liikenteen kehittäminen sekä lyhentää matka-aikoja että vähentää saasteita ja meluhaittoja. Turvallisemmat kadut ja vähäinen rikollisuus parantavat asukkaiden viihtyvyyttä. Erityisen tärkeitä ne ovat lapsiperheille.

Perheasioita

Viime vuosisadan yleisin perhemalli, joka koostui palkkatyössä käyvistä isästä ja kodista ja lapsista huolehtivasta äidistä, on muuttunut. Neljäs luku kiinnittää huomiota perheen muutokseen. Kuluneiden viidenkymmenen vuoden aikana uusperheiden ja yksinhuoltajaperheiden määrä on kasvanut, perhekoko on pienentynyt ja lapsia saadaan myöhemmin, tai ei lainkaan. Avioerojen määrä kasvaa, vaikka avioliittojen määrä vähenee. Samalla kuin avioliittokäsitys muuttuu, muuttuu myös käsityksemme perheistä ja perhemalleista.

Yhteiskunnan rooli perheiden tukijana on vahvistumassa: lähes kaikissa OECD-maissa perhe-etuudet ovat parantuneet ja vanhempainvapaat pidentyneet viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana.

Päätäjät ovat myös käyttäneet enemmän rahaa toimiin, jotka ohjaavat ihmisiä terveellisiin elämäntapoihin, esimerkiksi vaatineet energiasisältömerkinnät elintarvikepakkauksiin. Lasten kuolemaan johtaneet onnettomuudet ovat vähentyneet pääosassa OECD-maita turvallisempien elinympäristöjen ja tehokkaamman terveydenhuollon ansiosta. Edistyksestä huolimatta haasteita on yhä. Kotitalouksien velkaantumistaso on nousussa useimmissa OECD-maissa ja nuorten riski ajautua köyhyyteen on suurempi kuin vanhemmilla ikäluokilla. Nykymaailman uudenlaiset ilmiöt aiheuttavat myös uudenlaisia huolia niiden vaikutuksesta ihmisiin ja lapsiin. Ihmisten stressaantuneisuus, lasten ylipaino-ongelmat sekä nettikiusaaminen ja muut kyberriskit ovat kaikki yleistyneet viime vuosikymmenen aikana.

Uusi, uljas maailma

Viidennessä luvussa kysymme, miten teknologia muuttaa elämäämme. Entistä liikkuvammat ja kätevämmät teknologiset sovellukset mahdollistavat jo ostosten ja laskujen maksamisen, elokuvien katselun ja etäosallistumisen tapaamisiin. Voimme jopa tehdä monia näistä yhtä aikaa: internetin käyttäjien on todettu yhä useammin tekevän monia asioita samanaikaisesti.

Teknologian edistys ei rajoitu internetiin. Genomien sekvensoinnin/ kaltaiset bioteknologiset innovaatiot saattavat mullistaa elämämme. Uudet teknologiat saattavat myös aiheuttaa aikaisemmin tuntemattomia riskejä ja vaaroja. Tunnetuimpia esimerkkejä lienevät hakkerointi, nettikiusaaminen ja identiteettivarkaudet. Koska lapset ja nuoret käyttävät eniten internetin palveluita ja sosiaalista mediaa, koulut ja opettajat kohtaavat jatkuvasti haasteita luotsatessaan oppilaitaan virtuaalimaailman mahdollisuuksien ja uhkien viidakossa, vaikka eivät itsekään välttämättä hallitse kaikkia tarpeellisia virtuaalielämän taitoja.

Entä koulutus?

Koulutusta muokkaavat trendit 2016 tarjoaa laajan skaalan globalisaatioon, kansallisvaltion, nykyperheisiin ja uusiin teknologioihin liittyviä aiheita. Jokaisen osion lopussa esitämme joukon kysymyksiä käsitellyn ilmiön suhteesta koulutukseen. On muistettava, että kaikki ilmiöt muuttuvat itsekkin koulutuksen vaikutuksesta ja toisaalta heijastuvat koulutuksen maailmaan. Tämän julkaisun tarkoituksena on täydentää koulutus- ja valmennusjärjestelmien kehitystä mittaavia indikaattoreita. Toivomme, että kirja herättää inspiraatiota ja ajatuksia päätäjissä, opettajankouluttajissa, koulutusammateissa olevissa ja kaikissa muissa koulutuksesta kiinnostuneissa ihmisissä. Pyydämme kaikkia lukijoita pohtimaan lukiessaan: ”Mitä tämä ilmiö tarkoittaa minun koulutusjärjestelmässäni ja minun työssäni?”

Suomennos: Maaria Klemola

¹ Genomin sekvensointi: Perimän nukleotidijärjestyksen selvittäminen DNA-fragmenteista. Perimän parempi tuntemus saattaa auttaa arvioimaan esimerkiksi sairastumisalttiutta.

For more information (in English)

Contact Tracey Burns (tracey.burns@oecd.org)

See OECD (2016), *Trends shaping education 2016*, OECD Publishing

Visit <http://www.oecd.org/edu/cei/trends-shaping-education.htm>

<http://www.oecd.org/edu/trends-shaping-education-22187049.htm>

Kaikki kuvat © Shutterstock/www.shutterstock.com

Kirja on julkaistu OECD:n sihteeristön vastuun alaisena. Kirjassa ilmaistut mielipiteet ja niiden tukemiseksi esitetyt perustelut eivät välttämättä edusta OECD:n jäsenmaiden näkemyksiä.

Tämä dokumentti ja sen sisältämät kartat eivät ota kantaa minkään maantieteellisen alueen statukseen tai suvereniteettiin, kansainvälisten rajojen tai raja-alueiden jakoon tai minkään alueen, kaupungin tai seudun nimeen.

Israelia koskeva tilastotieto on asianomaisten Israelin viranomaisten tarjoamaa ja vastuulla. Tällaisen tiedon käyttö tapahtuu ilman kannanottoa Golanin kukkuloiden, Itä-Jerusalem ja Länsirannan alueen israelilaisten siirtokuntien statukseen kansainvälisen lain ehtojen mukaisesti.